

Kakošno veselje, misel in skerb do šole ima sploh tū pa tam naše ljudstvo?

Prepričan sem, da bode č. bralce „Tov.“ zanimivalo, kako ljudstvo po raznih krajih naše mile domovine o šoli misli in kakošno veselje in skerb ima za njo. V ta namen navedam le posamesne glase učiteljev o tej stvari, kajti iz teh se bode dovelj in sicer naj bolj razločno razvidelo — pravo mnenje.

Skerbí za šolo nima ljudstvo nič in misli, da otroci le brati znajo, pa je dovelj; pisati pa ni treba. Navadno pravi: naši otroci bodo le kmetje; zatorej je dosti, da le eno leto hodijo v šolo, ne pa 6 ali celó 8 let. (Opomba. Besede slehernega učitelja se pričnó z novo versto.)

Ljudstvo misli, da ima učitelj še preveč plače, da bi mogel biti od cesarja plačan in vso skerb za šolo sam imeti.

Ljudstvo meni, da je učitelj le za orglavca in mežnarja.

Sploh se prav nič ne skerbí za šolo. Včasih še kdo reče: No, za dečke naj bi že bila šola, za dekleta pa ne. To je prav za prav občna misel o naši deklíški šoli.

Ljudstvo ima sploh le malo veselja do šole. Šolo ima le za nepotrebno reč; veliko ljudi še celó preklinja učitelja in šolo in otroke le po tlačansko in redko v šolo pošilja in s potrebnimi šolskimi rečmi slabo preskerbuje.

Veselja do šole ima ljudstvo malo in le skerbí, da otroci prvo spoved in sv. obhajilo opravijo, in da znajo brati iz molitvenih bukev. S tem so zadovoljni, za druge nauke in znanosti se ne zme-nijo; kajti sami starši niso hodili v šolo in jo tudi ne vedó ceniti.

Pri nas se misli, da je šola nekdanja tlaka.

Veselja do šole nimajo ljudje pri nas. Dovelj jasen dokaz naj bode ta, da še sedaj krajnega šolskega sveta nimamo in sicer zavoljo tega ne, ker srenjski odborniki k volitvi priti nočejo.*)

Za šolo se tako malomarno skerbí, da šola nima ne derv, ne krede, ne gobe.

Ko bi šola iz svetá izginila in na veke zamerla, bilo bi ljudstvu naj bolj všeč; še sedaj svojo jezo in hudobo nad pokojnim, za šolo vnetim duhovnim gospodom I. izrazujejo, ker je bil tukaj šolo na svojo stroške začel.

Ako bi učitelj od zraka živel, imelo bi ljudstvo veliko veselje do šole.

Veselja do šole in skerbí ima ljudstvo malo posebno sedaj, ker je g. župnik enkrat pri spraševanju rekel, da je šola od cerkve lo-

*) Sedaj je menda vendar že povsod krajni šolski svet.

čena, in ker nič več noče vediti o šoli, ter noče oznanjevati začetka in konca šolskega leta.

V tej zadevi je kaj slabo; kajti tisti, ki bi imeli po svojem imenitnem stanu ljudstvo za šolo spodbujati — odtegujejo se jej na vso moč, misleči: mi nimamo nič pri tej reči in kmet —

Ljudstvo nima po vplivu duhovščine vsled novih šolskih postav veselja do šole.

Ljudje mislijo, da šole ni treba. Iz tega vzroka in ker dušni pastirji koristi šole ne priporočajo, skerbí se slabo za njo.

Ljudstvo bi imelo veliko veselja in še tudi dobro misel do šole, ako bi imelo dobre zastopnike, župane in občinske svetovalce, da bi ga za kaj dobrega spodbujali in sami kaj koristnega storili. Vsak župan nas tako-le tolaži: dokler jaz županujem, —anje ne bodo imeli šolskega poslopja. Čudeži se bodo še godili, preden bodo pri nas ljudje šolo zidali.

Ljudstvo ima še precej veselja do šole; ali kaj pomaga, če je pa župan merzel; še toliko skerbí nima, da bi pustil šolska derva razcepiti, da bi se mogla merzla šolska izba ogreti.

Ljudi šola veseli, kjer morejo, radi pošiljajo otroke v šolo. Učitelja spoštujejo in mu radi pomagajo, kar je v njih moči; samo, ko pride čas plačila, jih pa gotovo $\frac{2}{3}$ zoper šolo godernjá.

Náše ljudstvo ima veselje in skerb do šole, duhovščina pa ravno nasprotno.

V tem oziru se sicer ne morem pritožiti. Le učitelj se mora z vso previdnostjo vseh priložnost poslužiti, da pri starših, ki le pričnost poznajo in prihodnost malo cenijo, nevtrudeno vse zadržke odstranjuje.

Do šole ima ljudstvo sploh veselje in obžaluje, da ni bilo šole v njih mladosti. Ko bi bilo pa treba kake groše šteti, to je pa že hudo. Da imajo omikani in bogati ljudje posebno veselje do učilnic, tega mi ni treba praviti. Dokaz temu je žl. g. I., tukajšnji grajščak, ki vsako leto blizo 50 gld. med šolarje razdeli. Ravno tako blag je g. M., ki je sam pravil, da kakošen napredek v omiki je pri ljudstvu zagledal, od kar je tukaj šola.

Da je ljudstvo v drugih krajih od 1868. leta vsled novih šolskih postav nekaj merzleje do šole, mislim, da so vsi učitelji skusili. Od kod se je tu pa tam šoli nasprotovalo, je mnogim učiteljem, žalibog, dovolj znano. *)

*) Iz 90 nabranih sporočil o kranjskem šolstvu posnamem, da v 20 krajih je ljudstvo za šolo vneto in za njo skerbí, v 35 krajih pa ima ljudstvo malo veselja do svoje učilnice in se za njo le malo briga in v 15 krajih se pa ljudje za šolo kar nič ne zmenijo in jej še celó nasprotujejo.

Veliko bi lahko povedal, ne iz svoje skušnje, ampak, kako se je mojim sosedom učiteljem godilo, pa rajše molčim.

Naš gospod župnik pa, hvala Bogu — iz svojega in cerkvenega denarja otrokom nakupujejo hlače, čevlje, knjige in druge šolske reči.

L.

Metelko

v
slovenskem slovstvu.

7. Dobrovský, res začetnik boljšega jezikoslovstva slovenskega, je l. 1809 prvič in l. 1819 drugič dal na svetlo svojo izverstno slovnico „*Lehrgebäude der böhmischen Sprache*“ (8. XX. 326). Spremenil je bil nekoliko česki pravopis, lotiti pa se vseslovanskega si ni Dobrovský ni Kopitar ne derzne. Metelko skuša tedaj po cirilici za slovenski jezik napraviti primerne čerke. Vódi ga vzlasti polglasnik, in zgodaj je mógel kako poskušnjo na Dunaj poslati Kopitarju, ker mu le-tá v dopisu z Dunaja 9. jan. 1821 graja za polglasnik nasvetovano znamnje — a —, katero se mu zdi, kakor pravi, „*hoedus inter oves*“.

Kakor na Kranjskem Metelko, je snoval to misel na Štajarskem duhovnik Peter Daínko, kateri je v Radgoni l. 1822 spisal in v Gradcu l. 1824 na svetlo dal slovnico „*Lehrbuch der Windischen Sprache*“ (8. 344). Prenaredil je bohoričico — s, sh, f, fh, z, zh, — nekoliko po cirilskih pravilih, pa nič kaj lepo. Razun teh je rabil ê za é, in y za ü. Pisal je v tej novi abecedi — Dajnéici — nekaj knjig sam, pridobil si nekoliko družnikov, pa le malo, in ni bilo brati, da bi se bili o njej kaj bolj prepirali, ter je skoro potihnila.

Med tem pa je Metelko po cirilici za slovenščino zložil abecedo latinsko, ter po Dobrovskega slovnici spisal posebno za jezik slovenski:

a) *Lehrgebäude der Slowenischen Sprache im Königreiche Illyrien und in den benachbarten Provinzen.* Laibach. Eger. 1825. XXXVI. 8°. 296.

Pervi, ki je po Dobrovskitovem nauku spisal slovnico drugega jezika slovanskega, je bil A. Jaroslav Puchmayer, kateri je sestavil svoj „*Lehrgebäude der Russischen Sprache*“ (Prag 1820. XLI. 8°. 288), in koj drugi je bil Metelko, kateri jo je zložil za jezik slovenski. Pozneje je spisal V. Hanka poljsko (l. 1839) in J. P. Jordan serbsko za severne ali lužiške Serbe (l. 1841), pa že nekoliko drugače. — Slovenci so bili prvi, ki so veseli pozdravili Dobrov-